

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VII, Nr. 261

Parasjat Wajjelech

4 Tisjri 5769
3/4 oktober 2008

Overzicht parasjat Wajjelech (Devariem 31:1-31.30)

Op de laatste dag van zijn leven gaat Mosjé van tent tot tent om vaarwel te zeggen aan zijn geliefd volk, terwijl hij hen aanmoedigt sterk en krachtig te blijven in het geloof. Mosjé vertelt hen dat Hasjem hen steeds zal vergezellen, ook als hijzelf, Mosjé, niet meer onder hen is. Hij ontbiedt Jehosjoea bij zich en spoort hem aan om sterk en moedig te zijn. Mosjé leert het volk de mistwa van *hakheel*: Iedere zeven jaar, op Soekot, moet het volk zich verzamelen bij de Tempel om te horen hoe de koning voorleest uit het Boek Dewariem [Deuteronomium]. Hasjem vertelt Mosjé dat zijn einde nadert en dat hij Jehosjoea moet ontbieden om naast hem te staan in het *Misjkan* waar Hasjem Jehosjoea zal onderrichten. Hasjem vertelt Jehosjoea dat nadat zij het Land zijn binnengetrokken, het volk ontrouw zal worden en andere goden zal aanbidden. Hasjem zal dan Zijn „gezicht verbergen” zodat het erop zal lijken dat het Joodse Volk aan zijn lot is over gelaten. Hasjem vertelt Mosjé en Jehosjoea om *Haäzinoe* op te schrijven, hetgeen als „getuige” zal dienen tegen de Joden wanneer zij zondigen. Mosjé schrijft dit lied op en leert het aan *Bnei Jisraël*. Mosjé voltooit zijn afschrift van de Tora en geeft de Levieten opdracht die in de *Aron* (de Heilige Ark) te leggen, zodat niemand ooit een nieuwe *Sefer Tora* zal schrijven dat verschilt van de originele, omdat er altijd een originele zal zijn waaraan men kan refereren.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

Een nieuwe vertaling met Rasji van parasjat Wajjelech

31. ¹ Mosjé ging nu en sprak deze woorden tot heel Israël. ² En hij zei tegen hen: „Ik ben nu vandaag honderdtwintig jaar, ik kan niet meer uit- of ingaan en Hasjem heeft tegen mij gezegd dat ik deze Jordaan niet zal oversteken. ³ Hasjem, je G-d, trekt voor je uit, Hij zal de volken voor je vernietigen en jij zult hen in bezit nemen. Jehosjoea zal voor je uit trekken, zoals Hasjem gesproken heeft. ⁴ Hasjem zal met hen doen zoals Hij met Sichon en met Og, de koning der Emorieten gedaan heeft, die Hij, met hun land vernietigd heeft. ⁵ Hasjem zal hen aan jullie geven en jullie zullen met hen doen, geheel overeenkomstig wat Ik jullie geboden heb. ⁶ Weest sterk en moedig, heb geen angst, laat je door hen geen schrik aanjagen, want Hasjem, je G-d gaat met je mee, Hij laat je niet los en laat je niet in de steek.”

⁷ Hierop ontbood Mosjé Jehosjoea en sprak tot hem in aanwezigheid van heel Israël: „Wees sterk en moedig, want je zult met dit volk naar het land komen, dat Hasjem aan hun voorvaderen

². **Ik kan niet meer uit- of ingaan** – Men zou kunnen denken dat zijn krachten waren afgenomen [en dat hij daarom niet meer kon gaan of komen]. Er staat echter [over Mosjé] geschreven (Dev. 34:7): „Zijn ogen waren niet verduisterd en zijn levenskracht was niet verminderd.” [Dit leert ons dan zijn krachten nog niet verminderd waren, zelfs niet op de dag van zijn overlijden.] Maar wat betekenen dan de woorden „ik kan niet”? Dat mij de macht is afgenomen en aan Jehosjoea is gegeven. En een andere verklaring is: ik kan niet meer uit- en ingaan in woorden van Tora, en het leert ons dat toen de overlevering en de bronnen van de wijsheid voor hem gesloten waren (*Rasji*, zie Sota 13b)

Hasjem heeft tegen mij gezegd – Dit is de verklaring van „ik kan niet meer uit- of ingaan”, omdat Hasjem dat gezegd heeft.

Vandaag ben ik honderdtwintig jaar – Dat wil zeggen, vandaag is precies de dag dat mijn dagen en jaren vol zijn: op deze dag, de zevende Adar, ben ik geboren en op deze dag zal ik sterven [Sota 13b].

⁶. **Hij laat je niet los** – *lo jarpecha* – het Hebreeuwse woord *jarpecha* is afgeleid van het woord *RAFA* dat ‘zwak worden’ betekent. Dus de zin betekent hier: G-d geeft je geen reden voor zwakheid doordat Hij je los zou laten.

⁷. **Want je zult met dit volk komen** – Dit volgt de vertaling van Onkelos [die het woordje *et* vertaalt met ‘met’. Dus Mosjé’s aanstelling van Jehosjoea tot leider kan als volgt worden opgevat:] „De oudsten van deze generatie zullen bij jou zijn, want alles moet gedaan worden in overeenstemming met hun mening en advies.” Daarentegen zei de Heilige, geprezen is Hij, zei tegen Jehosjoea (in vers 23): „Jij zult de Israëlieten naar het land *brenge*n, dat Ik hen toegezworen heb.” [Dus de uitspraak van G-d hier tegen Jehosjoea betekent: „Je zult hen daar brengen, zelfs al is dat tegen hun wil.] Alles is alleen van jou afhankelijk. Zo nodig neem je een stok en slaat hen daarmee op hun hoofden. Er kan maar één leider zijn in een generatie en niet twee leiders voor één generatie” [*Sanhedrin* 8a].

gezworen heeft hen te zullen geven, en jij zult het hen als erfgoed in bezit doen nemen. ⁸ En Hasjem, Hij is het die voor je uit zal gaan, Hij zal met je zijn, hij zal je niet loslaten en je niet in de steek laten. Heb geen angst en laat je geen schrik aanjagen.”

⁹ Mosjé schreef deze Tora en gaf die aan de priesters, de nakomelingen van Levi, die de Ark van het verbond met Hasjem droegen, en aan alle oudsten van Israël. ¹⁰ En Mosjé gebood hen als volgt: aan het eind van het zevende jaar, het jaar van de kwijtschelding, op het Loofhuttenfeest, ¹¹ wanneer heel Israël komt, om te verschijnen voor Hasjem, je G-d, op de plaats die Hij zal uitkiezen, dan zal je deze Tora voorlezen in aanwezigheid en ten aanhoren van heel Israël. ¹² Verzamel het volk, de mannen, de vrouwen en de kleine kinderen, en de vreemdelingen die zich binnen je poorten bevinden, opdat zij het horen en opdat zij het zullen leren en ontzag zullen hebben voor Hasjem, je G-d, en al de woorden van deze Tora zorgvuldig zullen nakomen. ¹³ En hun kinderen, die nog geen verstand hebben, zullen luisteren en leren om ontzag te hebben voor Hasjem, alle dagen dat jullie leven in het land dat jullie daar, aan de overkant van de Jordaan, in bezit zullen nemen.

¹⁴ Hasjem zei tegen Mosjé: „Nu is de tijd gekomen dat je zult sterven. Roep Jehosjoea en gaan jullie in de Tent-der-samenkomst staan, dan zal Ik hem Mijn instructies geven in de Tent-der-samenkomst.”

¹⁵ Hierop verscheen Hasjem in een wolkzuil in de Tent-der-samenkomst, en de wolkzuil stond aan de ingang van de Tent. ¹⁶ En Hasjem zei tegen Mosjé: „Kijk, je zult bij je voorvaderen komen te liggen, maar dit volk zal opstaan en in ontucht achter de goden aangaan van de vreemden van het land, in wier midden het komt en het zal Mij verlaten en Mijn verbond, dat Ik met hen gesloten heb, verbreken. ¹⁷ Op die dag zal Mijn woede tegen hen oplaaien en zal Ik hen verlaten en Mijn gezicht voor hen verbergen en zij zullen ten prooi vallen en veel ellende en rampen zullen hen treffen en op die dag zal het zeggen: ‘Hebben die ongelukken mij niet getroffen omdat mijn G-d niet in mijn midden is?’ ¹⁸ Maar Ik zal Mijn gezicht op die dag zeker verbergen wegens al het kwaad dat het gedaan heeft, want het heeft zich tot andere goden gewend. ¹⁹ En nu, schrijven jullie dit lied op en leer het de Israëlieten. Leg het hen in de mond, opdat dit lied voor Mij getuige zal zijn tegenover de Israëlieten.

²⁰ Wanneer Ik hen gebracht heb naar het land, dat Ik aan hun voorouders toegezworen heb en dat overvloedig van melk en honing en [wanneer het dan] zal eten en zich verzadigen en vet zal worden en als het zich dan zal wenden tot andere goden en die dienen en Mij verwerpen en Mijn

⁹. **Mosjé schreef deze Tora en gaf die aan de priesters** – Toen alles compleet was opgeschreven [dus de hele Tora, tot en met de laatste woorden] gaf hij de Tora aan zijn stamgenoten [d.w.z. de stam Levi].

¹⁰. **Aan het eind van het zevende jaar** – [Met het woord ‘eind’ wordt *na* het einde van het zevende jaar van de steeds terugkerende *sjemita-cyclus* bedoeld, dus] het begin van eerste jaar van de volgende *sjemita-cyclus*, dus het achtste jaar [Sota 41a]. Waarom dan wordt dit achtste jaar het einde van het jaar van de kwijtschelding genoemd? Omdat de wetten van het zevende jaar er nog steeds voor gelden, namelijk doordat de oogst aan het eind van het zevende jaar zich uitstrekt tot in het achtste jaar. Daarom gelden alle wetten voor het zevende jaar ook voor het begin van het achtste jaar.

¹¹. **Dan zal je deze Tora voorlezen** – De koning [van Israël] las dan vanaf „Dit zijn de woorden...” [Dev. 1:1] , zoals er staat geschreven in Sota 41a. [Dus in tegenstelling tot vers 9 betekenen de woorden „deze Tora” hier alleen het Boek Devariem. Wanneer het Boek Devariem dan aan het volk werd voorgelezen op de juiste tijd, dan zat de koning] op een houten platform, dat in de voorhof van de Tempel was opgericht.

¹². **De mannen** – [De mannen moesten daar zijn] om [de Tora] te leren [die daar werd voorgelezen].

De vrouwen – Moesten aanwezig zijn om te luisteren naar de voorlezing.

De kinderen – Waarom kwamen zij? – Zodat diegenen die hen brachten daarvoor een beloning zouden krijgen.

¹⁴. **Ik zal hem instrueren** – De letterlijke betekenis is: Ik zal hem instrueren. Maar hier betekent het: „Ik zal hem aanmoedigen.”

¹⁶. **De vreemden van het land** – De vreemde volken van het land.

¹⁷. **En Mijn gezicht voor hen verbergen** – Alsof Ik hun ellende niet zie.

¹⁹. **Dit lied** – Dit heeft betrekking op *Ha'azinoe*, de volgende afdeling [Dev. 32:1-43].

²⁰. **Zij zullen Mij verwerpen** – Zij zullen mij kwaad maken.

verbond met Mij verbreken,²¹ dan zal het gebeuren dat wanneer het door veel ellende en rampen getroffen wordt, dat dit lied voor hen getuigenis zal afleggen, want het zal niet vergeten worden uit de mond van hun nakomelingen, want Ik ken hun neiging, die het zij al tonen, nog voordat Ik hen naar het land gebracht heb, dat Ik [hen] onder ede beloofd heb.”

²² Die dag schreef Mosjé dit liet op en leerde het de Israëlieten. ²³ En Hij gaf Jehosjoea bin Noen opdracht en zei: „Wees sterk en moedig, want je zult de Israëlieten naar het land brengen, dat Ik hun toegezworen heb, maar Ik zal bij je zijn.”

²⁴ En toen Mosjé klaar was met het schrijven van deze woorden van Tora in een boek, tot het einde toe, ²⁵ gaf Mosjé de Levieten, de dragers van de Ark van het verbond met Hasjem, de volgende opdracht: ²⁶ Neem dit Tora-boek en leg het aan de zijkant van de Ark van het verbond met Hasjem, jullie G-d en het zal voor jullie daar tot getuige zijn. ²⁷ Want Ik ken jullie weerspanningheid en jullie hardnekkigheid; kijk maar, terwijl ik heden nog levend in jullie midden ben, waren jullie al opstandig tegen Hasjem, hoeveel te meer dan na mijn dood! ²⁸ Verzamel voor mij alle oudsten van jullie stammen en jullie ambtenaren, opdat ik ten aanhoren van hen deze woorden zal spreken en hemel en aarde tegen hen als getuigen zal oproepen. ²⁹ Want ik weet dat jullie je na mijn dood afschuwelijk zullen gedragen en van de weg af zult wijken, die ik jullie geboden heb. En dan zal het onheil jullie treffen aan het einde ter tijden, wanneer jullie zullen doen wat slecht is in de ogen van Hasjem, door Hem te tergen met jullie gedrag. ³⁰ Toen zei Mosjé, ten aanhoren van de hele verzameling van Israël de woorden van dit lied, tot aan het einde.

²¹. **Dat dit lied voor hen getuigenis zal afleggen** – Dat Ik hen daarin gewaarschuwd heb voor al de dingen die hen zouden overkomen. [Dus wanneer zij dit lied lezen, zullen zij niet kunnen beweren: Als wij van te voren geweten hadden dat al deze ellende ons zou overkomen, dan zouden wij nooit het woord van G-d hebben overtreden.]

Want het zal niet vergeten worden uit de mond van hun nakomelingen – Dit is een belofte aan Israël dat de Tora nimmer volledig zal worden vergeten door hun nakomelingen [*Sjabbat* 138b].

²³. **En Hij gaf Jehosjoea bin Noen opdracht** – [Het is hier niet Mosjé die de opdracht aan Jehosjoea gaf, maar] dit slaat op vroeger [vers 14], op de *Sjechina* – de G-ddelijke Majesteit. [Dit blijkt duidelijk uit het gebruik van de eerste persoon]: „Naar het land dat Ik [G-d] hun gezworen heb.”

²⁶. **Neem** – [Dit werkwoord staat in de werkwoordsvorm *paol*, hetgeen een voortgaande actie inhoudt, met de betekenis van een gebiedende wijs, een vorm die gelijk is aan *zachor* – gedenk – en *sjamor* – bewaak, neem in acht.

Aan de zijkant van de Ark – Hierover hebben de Geleerden van Israël een meningsverschil [in *Baba Batra* 14a]. Sommigen zeggen dat er een plank uit de Ark naar buiten stak, waar het op lag; anderen menen dat het naast de Tabletten [met de Tien Geboden] in de Ark lag.

²⁸. **Verzamel voor mij** – Op die dag bliezen zij niet op de trompetten om de menigte te verzamelen [zoals zij gewoonlijk deden (zie Bam. 10:2-3,7)], want het vers zegt: „Maak voor *jezelf* [twee trompetten van zilver... en zij zullen voor *jou* zijn om de gemeente te verzamelen (Bam. 10:2). Dit was een gebod rechtstreeks tot Mosjé, want „voor *jezelf*” en „voor jou” zijn beide in het enkelvoud geschreven. Dus Mosjé maakte deze trompetten en hield ze in zijn bezit,] en hij gaf Jehosjoea daar niet de bevoegdheid over gedurende zijn [Mosjé's] leven. Bovendien werden deze trompetten reeds tijdens zijn [Mosjé's] leven weggeborgen [door G-d] vóór de dag van zijn heengaan. Hiermee werden de woorden bevestigd van het vers [Kohélet 8:8]: „En er is geen heerschappij over de dag van de dood” [*Tanchoema Beha'alotecha* 10] [Dus Mosjé zelf kon er op de dag van zijn dood niet meer over beschikken.]

En ik zal hemel en aarde tegen hen als getuigen oproepen – Nu zou je wellicht willen zeggen: „Maar G-d heeft hen reeds eerder als getuigen opgeroepen [zoals er geschreven staat in Dev. 30:19]: ‘Ik roep hemel en aarde op als getuigen.’” Het antwoord is dat G-d daar tegen Israël sprak maar niet tegen de hemel en de aarde. Nu echter zegt G-d: „Luister, Hemelen, enz.” [Dev. 32:1] [en richt Hij zich rechtstreeks tot de hemel en de aarde].

²⁹. **Want na mijn dood zullen jullie je afschuwelijk gedragen** – Maar in werkelijkheid hebben zij zich toch alle dagen van Jehosjoea niet slecht gedragen, want er staat geschreven [*Sjoftiem* 2:7]: „En het volk diende Hasjem alle dagen van Jehosjoea.” [Dus wat bedoelt Mosjé dan als hij zegt dat zij na zijn dood zich afschuwelijk zullen gedragen?] Hiervan leren we dat iemands leerling hem zo dierbaar is als hijzelf, want zo lang Jehosjoea leefde [zelfs na de dood van Mosjé], was het alsof Mosjé nog leefde. [Dus toen Mosjé zei „na mijn dood” bedoelde hij in feite „na de dood van Jehosjoea.”

DE MITSWOT VAN DE WEEK

De Mitswot voor Jom Kippoer

Overgenomen uit *Sefer haMitswot hakatsar* van de Chafeets Chaïm. [Wat tussen rechte haken staat, is door de samensteller toegevoegd.]

31. Het is een gebod om te stoppen met werk op Jom Kippoer,

zoals er geschreven staat (*Wajjikra* 23:32): „Het is een volledige rustdag voor jullie.” Ieder die werk verricht op Jom Kippoer, overtreedt zowel een gebod als een verbod (zie hiervoor het deel ‘verboden’ § 151). Wie dit verbod met opzet overtreedt, wordt gestraft met *kareet* [uitroeiing] en wie dat bij vergissing overtreedt, is een zondoffer verplicht. Al het werk dat op Sjabbat is verboden, is ook op Jom Kippoer verboden.

Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen.

32. Het is een gebod om te vasten op Jom Kippoer,

zoals er geschreven staat (*Wajjikra* 23:27): „Maar op de tiende van van deze maand is het een dag van verzoening, ... en jullie zult jezelf dan kwellen.” Men moet vasten van de ene avond tot de volgende avond en men moet iets van het profane toevoegen aan het heilige [d.w.z. met begint iets vóór Jom Kippoer met vasten en gaat daar nog een korte tijd mee door na Jom Kippoer]. En ieder die veel eet op de dag voor Jom Kippoer wordt beschouwd alsof hij zowel op de negende als op de tiende Tisjri gevestigd heeft (zie ook het deel over de verboden, verbod 152).

Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen.

33. Het is een gebod dat een zondaar zich afkeert van zijn zonden en die bekent aan Hasjem,

zoals er geschreven staat (*Bamidbar* 5:6-7): „Wanneer een man of vrouw een zonde begaan heeft, dan moet hij zijn zonde bekennen.” Dit is de *Widdoei* – de bekentenis met woorden – aan Hasjem. En Hij zegt dan, uit het diepst van zijn hart: „Ik smeed U, Hasjem, ik heb gezondigd, overtredingen begaan, ik heb mij misdadig tegenover U gedragen en ik heb ‘dit en dat’ gedaan (en men beschrijft precies de details van de overtreding); en nu heb ik spijt van mijn daden en schaam mij daarvoor en ik zal het nooit meer doen.” Het belangrijkste hierbij is de oprechte spijt die men voelt in zijn hart over de overtreding en het oprechte voornemen deze overtreding niet meer te doen. Dat is de basis van *tsjoewa*. Hoe nauwkeuriger men bekent, des te loofwaardiger is het. Maar zelfs de dood en *Widdoei* op Jom Kippoer geven geen verzoening als men geen oprecht berouw toont.

Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen.

UIT DE TALMOED – EROEVEN 86a

Als iemand niet thuis is op Sjabbat

Wanneer één van de bewoners van een binnenhof niet mee doet aan een eroev, dan kunnen noch hij, noch zijn burens op Sjabbat voorwerpen uit hun huis naar de gemeenschappelijke binnenplaats brengen, noch daar dragen. Maar geldt dit verbod ook als een van de bewoners besluit om een Sjabbat in een andere stad door te brengen?

Met betrekking tot dit probleem bestaan vele meningen.

Rabbi Meïer is van mening dat een huis beschouwd kan worden als een woning, waarvan de deelname aan de eroev van doorslaggevend belang is voor de effectiviteit van de eroev, zelfs als de eigenaar/bewoner op Sjabbat niet thuis is. Rabbi Jehoda neemt het tegenovergestelde standpunt in. Rabbi Jossi maakt onderscheid tussen een Jood en een niet-Jood. Daar het mogelijk is dat de niet-Jood terugkeert naar zijn huis op Sjabbat, moet zijn woning als bezet beschouwd worden, een mogelijkheid die niet bestaat voor een Jood, die niet kan reizen op Sjabbat.

Rabbi Sjim'on gaat zelfs nog verder en sluit de kans uit dat de afwezige Jood terugkeert op Sjabbat als hij in dezelfde stad bij zijn dochter logeert. Maar hij concludeert dat de veronderstelling dat een man de hele Sjabbat wegblijft, alleen beperkt is als hij bij zijn getrouwde dochter logeert, maar als hij bij zijn getrouwde zoon logeert, moeten we er rekening mee houden dat hij terugkeert. De reden is dat een man zich in het algemeen comfortabeler voelt bij zijn getrouwde dochter en schoonzoon thuis dan bij zijn getrouwde zoon en schoondochter. Wanneer hij zijn zoon bezoekt, sluit hij de idee niet uit dat hij die Sjabbat nog naar huis terugkeert, want er kan een conflict ontstaan met zijn schoondochter en dat zou hem naar huis kunnen doen terugkeren.